
O EKONOMII SPOŁECZNEJ - PODSTAWOWE POJĘCIA, INSTYTUCJE I KOMPETENCJE

KUBA WYGNAŃSKI

Zachodniopomorska Biblioteka
Ekonomii Społecznej

Zespół redakcyjny serii:

Antoni Sobolewski, Paweł Klimek, Jarema Piekutowski

Zachodniopomorskie
Centrum Wspierania Procesów
Ekonomii Społecznej

Pl. Jana Kilińskiego 3, 70-965 Szczecin pok. 122
tel. 091 450 12 01 wew. 342
www.spolecznaekonomia.org.pl | biuro@spolecznaekonomia.org.pl

Zachodniopomorska Biblioteka Ekonomii Społecznej

Autor:

Kuba Wygnański

Zespół redakcyjny serii:

Antoni Sobolewski, Paweł Klimek, Jarema Piekutowski

Projekt okładki:

Krzysztof Drumiński, Code2

Drukarnia:

P.P.H.ZAPOL Dmochowski, Sobczyk sp. j.
al. Piastów 42 | 71-062 Szczecin

Wydawca

Stowarzyszenie Czas Przestrzeń Tożsamość

www.cpt.org.pl

© Wydawca, autorzy. Kopiowanie, cytowanie dozwolone za podaniem źródła.

ISBN 978-83-9230122-1-3

Publikacja powstała w ramach projektu Zachodniopomorskie Centrum Wspierania Procesów Ekonomii Społecznej. Projekt realizowany w ramach Działania 7.2.2 PO KL, przez partnerstwo w składzie Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP Wydział Zamiejscowy w Szczecinie i Stowarzyszenie Czas Przestrzeń Tożsamość. Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wydanie I. Szczecin 2009

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wyższa Szkoła
Pedagogiczna TWP
w Warszawie
Wydział Zamiejscowy
w Szczecinie

stowarzyszenie
CZAS
przestrzeń
tożsamość

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Partnerzy
wspierający

Fundacja Rozwoju
Inicjatyw Społecznych

Centrum Rozwoju
Społeczno-Gospodarczego Sp. z o. o.

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

1. Wstęp.....	4
2. Podstawowe pojęcia i wartości ekonomii społecznej	5
3. Zdefiniowanie podmiotów ekonomii społecznej – skala zjawiska	7
4. Ekonomia społeczna w kontekście międzynarodowym	9
5. Ekonomia społeczna w Polsce	11
a. Instytucje tzw. „starej” ekonomii społecznej	11
b. Instytucje „trzeciego sektora”	12
c. Nowe instytucje „ekonomii społecznej”	12
6. Kompetencje podmiotów ekonomii społecznej	14
7. O PROJEKCIE	18
8. O REALIZATORACH PROJEKTU	19

1. Wstęp

Ponowne zainteresowanie ekonomia społeczną ma przede wszystkim związek z globalnymi zjawiskami ekonomicznymi. Można tu w szczególności wskazać na kryzys państwa opiekuńczego na Zachodzie Europy, rozpad bloku wschodniego z jego wizją socjalizmu państwowego, a także inne globalne procesy włączając w to ostatni poważny kryzys ekonomiczny. Coraz usilniej poszukuje się rozwiązań, które pozwoliłyby na zmierzenie się z nowymi wymiarami problemów ekonomicznych, społecznych i ekologicznych. Jednym z nich, chociaż na pewno nie jedynym, jest właśnie idea ekonomii społecznej. To, że możliwa jest alternatywa dla rozwiązań czysto rynkowych (w doktrynalnym rozumieniu) nie jest wynikiem ideologicznych zaklęć, ale podparte jest licznymi praktycznymi oraz teoretycznymi dowodami. Starczy choćby wspomnieć o przyznanej ostatnio nagrodzie Nobla w obszarze ekonomii, która przypadła E. Ostrom. Jej prace poświęcone są właśnie alternatywnym do rynku metodom organizowania i zarządzania dobrami wspólnymi.

Wsparcie dla idei ekonomii społecznej znalazło się też w ogłoszonej ostatnio Encyklice Benedykta XVI „CARITAS IN VERITATE”. W szczególności w rozdziale III - Braterstwo, rozwój ekonomiczny i społeczeństwo obywatelskie - mowa jest o tym, że „Rynek, kierujący się jedynie zasadą równowartości zamienianych dóbr, nie potrafi doprowadzić do jedności społecznej, której zresztą potrzebuje, aby dobrze funkcjonować. Bez wewnętrznych form solidarności i wzajemnego zaufania, rynek nie może wypełnić swojej ekonomicznej funkcji. Dzisiaj zabrakło tego zaufania, a utrata zaufania jest poważną stratą”.

Specyficznie w Polsce rozwój ekonomii społecznej w ostatnich latach powiązany jest także, z pojawieniem się programu Equal, który wspierał rozwój ekonomii społecznej. W jego ramach powstał szereg przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej i wiele opracowań poświęconych tej tematyce¹. Ważnym faktem było przygotowanie w ramach prac Stałej Konferencji Ekonomii Społecznej tzw. Manifesty ekonomii społecznej grupującego najważniejsze postulaty w tym obszarze. W roku 2009 powołany został zarządzeniem Premiera RP Zespół do spraw Strategii ekonomii społecznej, który przygotować ma długofalowe kierunki działań na rzecz jej rozwoju w Polsce. Rozwój ekonomii społecznej jest też ważnym elementem strategii opisanych w dokumencie Polska 2030.

¹ Większość z nich dostępnych na stronach www.ekonomiaspoleczna.pl

2. Podstawowe pojęcia i wartości ekonomii społecznej

Ekonomia społeczna w różnych formach pojawia się na całym świecie i to niezależnie od poziomu zamożności, systemu politycznego i dominującej w danym kraju religii. Poszczególne państwa dostrzegają rolę tego nurtu w rozwoju społeczno-gospodarczym i polityce spójności. Także środowisko biznesu coraz częściej spogląda na ideę przedsiębiorstw społecznych jako na sposób dotarcia ze swoimi usługami do najbardziej potrzebujących (warto w tym miejscu wspomnieć o Pokojowej Nagrodzie Nobla dla C.K Prahalad'a). Idea ta zyskuje też coraz większą popularność w środowisku organizacji pozarządowych, które poszukują mechanizmów ekonomicznej samodzielności dla siebie oraz trwałych rozwiązań dla swoich podopiecznych. Wszystko to daje dość powodów, aby bliżej przyjrzeć się idei ekonomii społecznej, jako obiecującemu sposobowi rozwiązywania problemów społecznych.

Działania takie są nowe i stare zarazem. XIX-wieczne przedsiębiorstwa ekonomii społecznej działające głównie w formie różnego rodzaju spółdzielni miały za zadanie pomoc wzajemną członków, a także – przynajmniej częściowo – przeznaczanie zysków na rzecz szerszej społeczności. Dzisiaj „nową” ekonomię społeczną trzeba widzieć przede wszystkim w perspektywie przedsiębiorczości **rozumianej, jako gotowość i umiejętność przyjmowania odpowiedzialności za swój los, a także w perspektywie obywatelskiego zaangażowania rozumianego, jako przyjęcie odpowiedzialności za wspólnotę.** Odpowiedzialność jest tu słowem kluczowym, równie ważnym jak słowo samoorganizacja. Odpowiedzialność w sferze ekonomicznej oznacza w istocie działania na rzecz możliwie największej samodzielności i suwerenności ekonomicznej (okreśmy je skrótowo „usamodzielnieniem ekonomicznym”). W kontekście ekonomii społecznej oznacza to podejmowanie wysiłków na rzecz tego, aby **konkretne osoby, organizacje czy wspólnoty mogły w większym stopniu niż dotychczas odejmować suwerenne decyzje, co do celu i form swojej działalności.**

Ekonomia społeczna to zatem przede wszystkim specyficzne podejście poszczególnych osób i instytucji do społecznej rzeczywistości. Dotyczy to zarówno nastawienia do własnych problemów (a więc raczej aktywność niż roszczeniowość), sposobu ich rozwiązywania (raczej zbiorowy niż indywidualny), jak i celów, jakie się stawia (raczej dobro wspólne – dobro innych, niż wąskie interesy grupowe). Działania te opierają się więc w dużej mierze na solidarności i współpracy, a nie na partykularyzmie i konkurencji. Do fundamentalnych zasad i warunków koniecznych dla działania ekonomii społecznej zaliczyć zatem należy:

Przedsiębiorczość i zaangażowanie

Myślenie w kategoriach ekonomii społecznej odwołuje się do idei przedsiębiorczości, jako chęci wzięcia odpowiedzialności za swój los. Bez ducha przedsiębiorczości w ludziach, w organizacjach i we wspólnotach, najlepsze nawet warunki zewnętrzne nie doprowadzą do zasadniczych zmian. Oczywiście wymaga to przede wszystkim zmiany w ludziach, którzy muszą chcieć i umieć podjąć wyzwanie, ale nie będzie to możliwe bez zmiany w funkcjonowaniu otoczenia społecznego. Ekonomia społeczna jest specyficzną formą aktywności społecznej, z tego też względu funkcjonować może jedynie w środowisku, w którym ludzie angażują się we wspólne przedsięwzięcia, umieją współdziałać i mają do siebie zaufanie umożliwiające wspólne podejmowanie ryzyka. Przedsięwzięcia ekonomii społecznej bazują na kapitale społecznym i jednocześnie wytwarzają go. Stwierdzenie to oznacza, że w Polsce, gdzie kapitał społeczny i zaufanie są dobrem „rzadkim”, działania takie wymagają wiele wysiłku, ale jednocześnie są niezwykle potrzebne.

Pomocniczość i solidarność

Idea upodmiotowienia, która określa sens ekonomii społecznej, każe zwracać uwagę przede wszystkim na potrzeby i możliwości osób i wspólnot. Konieczne jest wprowadzanie w życie zasady pomocniczości, jako podstawowej zasady wyznaczającej „podział pracy i odpowiedzialności” w obszarze wykonywania zadań publicznych. Niezbędna jest zmiana myślenia wśród służb społecznych (tak publicznych, jak i pozarządowych), które muszą doprowadzić do przekształcenia dotychczasowych działań (szczególnie, ale przecież nie tylko, w obszarze działań pomocy społecznej czy służb zatrudnienia) w oparciu o zasadę pomocy dla samopomocy. Nieodłącznym elementem ekonomii społecznej musi być zasada możliwie najpełniejszego włączania osób i wspólnot, na rzecz, których prowadzone są działania, w proces planowania, realizacji i oceny skutków tychże działań.

Roztropność i odpowiedzialność

Nie wystarczy umieć działać wspólnie. Dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych konieczna jest umiejętność zrozumienia ich złożonych przyczyn. Wrażliwość społeczna, solidarność ze znajdującymi się w gorszej sytuacji, współczucie dla osób potrzebujących pomocy musi wiązać się z myśleniem w kategoriach systemowych. Ważne jest poczucie odpowiedzialności za swoje czyny – nie tylko w wymiarze bezpośrednim, ale także pośrednim np. w formie świadomych zachowań konsumenckich (często wydawanie pieniędzy to jest lub może być rodzaj „głosowania” i opowiadania się za określonymi wartościami).

Odpowiedzialność obywatela, konsumenta, inwestora to ważna kategoria ekonomii społecznej.

Samodzielność i upodmiotowienie

Podstawowa „obietnica” ekonomii społecznej to ta, że działania w specyficznych obszarach rynku, oparte o coś więcej niż chęć zysku mogą być skutecznym mechanizmem odzyskiwania oraz ochrony suwerenności i podmiotowości dla osób, instytucji i wspólnot. Sens ekonomii społecznej można streścić poprzez to jaki sens przynosi ona dla każdej z kategorii jej uczestników:

Dla osób indywidualnych – szansę na porzucenie pozycji klienta, bycia przedmiotem filantropii i transferów socjalnych, pozycji osoby zależnej od pomocy innych – także od pomocy ze strony organizacji pozarządowych; szansę na stanie się samodzielną jednostką zdolną do zadbania o los swój i swoich najbliższych. Wiąże się to z możliwością, ale i koniecznością uzyskiwania dochodu z pracy, a w konsekwencji oznacza odzyskanie godności, która ma swoje źródło w dokonywaniu samodzielnych wyborów dotyczących własnego losu.

Dla organizacji – umiejętność zdobywania środków na własne działania – odchodzenie od postawy „wyciągniętej ręki” i całkowitego uzależnienia od preferencji publicznych i prywatnych donatorów. To szansa na uniknięcie pułapki stania się „przedłużeniem” instytucji publicznych albo zakładnikiem filantropijnych wzruszeń na rzecz bycia suwerennym podmiotem, zdolnym do podejmowania działań w sferze publicznej zgodnych z misją i decyzją członków oraz założycieli organizacji.

Dla wspólnot – umiejętność samodzielnego formułowania strategii rozwojowych opartych na własnych zasobach, realizujących prawdziwą samorządność i zabiegających o dobrobyt obywateli.

3. Zdefiniowanie podmiotów ekonomii społecznej – skala zjawiska

W ramach ekonomii społecznej wyodrębnić można zbiór instytucji nazywany przedsiębiorstwami ekonomii społecznej (PES) lub po prostu przedsiębiorstwami społecznymi. Istnieje wiele konkurujących ze sobą sposobów ich definiowania. Część z nich uległa już w niektórych krajach instytucjonalizacji w postaci przepisów nadających przedsiębiorstwom społecznym byt prawny. Szczególnie ciekawa i popularna wydaje się dziś definicja zaproponowana jeszcze w 1996 roku przez międzynarodową sieć badawczą EMES, zrzeszającą ekspertów i badaczy zagadnienia ekonomii społecznej. Definicja ta odwołuje się do dziewięciu

kryteriów wyróżniających przedsiębiorstwo społeczne – cztery spośród nich mają charakter ekonomiczny, a pięć – społeczny.

Kryteria ekonomiczne

1. Prowadzenie w sposób względnie ciągły, regularny działalności w oparciu o instrumenty ekonomiczne
2. Niezależność, suwerenność instytucji w stosunku do instytucji publicznych
3. Ryzyko ekonomiczne
4. Istnienie choćby nielicznego płatnego personelu

Kryteria społeczne

1. Wyraźna orientacja na społecznie użyteczny cel przedsięwzięcia
2. Oddolny, obywatelski charakter inicjatywy
3. Specyficzny, możliwie demokratyczny system zarządzania
4. Możliwie partycypacyjny charakter działania
5. Ograniczona dystrybucja zysków

Nie istnieje jedna powszechnie akceptowana definicja przedsiębiorstwa społecznego. W tym miejscu przytoczymy jednak tę, która w ostatnich latach uzyskała największy zasięg i wypracowana została przez wspomnianą już sieć badawczą EMES.

Przedsiębiorstwo społeczne może być zdefiniowane, jako prywatna, autonomiczna organizacja dostarczająca produktów lub usług na rzecz szerszej społeczności (community), której założycielem albo zarządzającym jest grupa obywateli i w której zakres korzyści materialnych podlega ograniczeniom. Przedsiębiorstwo społeczne przywiązuje dużą wagę do swej autonomii i gotowość do przyjmowania ekonomicznego ryzyka związanego z prowadzoną w sposób ciągły działalnością społeczno-ekonomiczną.

4. Ekonomia społeczna w kontekście międzynarodowym

Ekonomia społeczna w różnych jej formach praktykowana jest praktycznie na całym świecie. Jej różnorodne warianty spotkać można (czasem w wersjach bardziej radykalnych) poza Europą (w szczególności w Ameryce Łacińskiej, Azji, Afryce czy w USA i Kanadzie). Dla nas jednak głównym punktem odniesienia jest obszar Unii Europejskiej, która także w tej sprawie pozostaje podstawowym źródłem inspiracji i punktem odniesienia dla procesów zachodzących w Polsce. W UE ekonomia społeczna i przedsiębiorczość społeczna stały się ważnym elementem modernizacji polityki społecznej. Tradycyjne modele państwa opiekuńczego okazują się w zmienionej sytuacji gospodarczej i demograficznej niewydolne. Problem bezrobocia (w szczególności, gdy dotyczy specyficznych grup bezrobotnych) nie znajduje satysfakcjonujących rozwiązań w ramach tradycyjnych form działań.

Niewystarczające okazują się standardowe działania służb zatrudnienia i pomocy społecznej. Coraz cięższe do udźwignięcia przez sektor publiczny są też koszty świadczeń socjalnych, w których w żaden sposób nie uczestniczyliby sami zainteresowani. Obecna popularność ekonomii społecznej jest częścią szerszego procesu przechodzenia od modelu państwa opiekuńczego do tzw. społeczeństwa opiekuńczego (*Welfare State – Welfare Society*). O konieczności takiego „przesunięcia” mowa jest także ostatnio w Polsce (np. W dokumencie Polska 2030).

Przedsiębiorczość społeczna (w szczególności w krajach anglosaskich) ma swoje źródło w silnej orientacji na poszukiwanie rozwiązań zakorzenionych społecznie, trwałych, efektywnych i możliwie w największym stopniu niezależniających podopiecznych. Zawężanie ekonomii społecznej jedynie do obszarów pomocy społecznej, a nawet polityki społecznej jest nieupoważnione (dlatego w dalszej części tekstu będziemy mówić o polityce publicznej) i fałszuje rzeczywistość. Ekonomia społeczna może być i jest sposobem odpowiedzi na wiele innych problemów współczesnego świata. Ogromną wagę przykłada się np. do roli, jaką przedsiębiorstwa społeczne mogą odegrać w zrównoważonym rozwoju (tak na poziomie lokalnym jak i globalnym), w tym w działaniach na rzecz rozwiązywania problemów związanych z ochroną środowiska czy z szeroko rozumianymi działaniami edukacyjno- kulturalnymi.

Pojęcie ekonomii społecznej w krajach tzw. starej Unii Europejskiej traktowane jest dość szeroko: zawiera w sobie m.in. spółdzielnie, towarzystwa wzajemne, przedsiębiorstwa społeczne oraz stowarzyszenia i fundacje (tradycyjnie określane mianem trzeciego sektora). W sumie przyjmuje się, że na terenie UE działa łącznie

ponad 1 mln różnych podmiotów ekonomii społecznej, wytwarzających około 10% PKB w Europie, dających ponad 11 mln miejsc pracy (ok. 6% rynku pracy). To potężny sektor i wiele wskazuje na to, że będzie się on w UE rozwijał nawet szybciej niż dotychczas. Istniejące w Europie rezerwy rynku pracy to przede wszystkim sektor usług, a w jego ramach – szeroko rozumiany sektor usług społecznych. Popyt na te usługi rośnie, a to w tym właśnie obszarze sektor ekonomii społecznej ma ważne (czasem wręcz unikalne) kompetencje.

Przy wszystkich podobieństwach trudno jednak mówić o jednym europejskim modelu ekonomii społecznej, tak jak trudno mówić o jednym europejskim modelu polityki społecznej. Mamy raczej do czynienia z poszukiwaniem modeli narodowych i towarzyszącymi im eksperymentami instytucjonalnymi, które mogą być źródłem inspiracji dla poszukujących własnych rozwiązań. Także kształt „warunków brzegowych” dla rozwoju ekonomii społecznej, w szczególności ram prawnych, jest bardzo zróżnicowany. W 1991 roku we Włoszech zaczęła obowiązywać ustawa o spółdzielniach socjalnych, ale pierwsze spółdzielnie socjalne *de facto* działały w tym kraju już kilkanaście lat wcześniej. W 1995 roku Belgowie wprowadzili pojęcie przedsiębiorstwa „o celach społecznie użytecznych”, Portugalczycy koncept „spółdzielni solidarności społecznej”, Francja przyjęła analogiczne regulacje w 2001 roku. Ustawę o przedsiębiorstwach społecznych wprowadzono w 2003 roku w Finlandii, a w 2005 roku we Włoszech. W Wielkiej Brytanii od roku 2005 działać mogą bardzo specyficzne, niezwykle interesujące tzw. Community Interest Company, itd.

Zróżnicowanie ekonomii społecznej dotyczy nie tylko krajów, ale także poszczególnych regionów. Wskazuje to na silne powiązanie ekonomii społecznej z lokalną tradycją i z dostępnością, z jednej strony, kapitału społecznego, z drugiej – specyficznie rozumianego ducha przedsiębiorczości. Warto zadać sobie pytanie, dlaczego ekonomia społeczna rozwija się znacznie dynamiczniej w poszczególnych regionach, np. w Hiszpanii dotyczy to Andaluzji i Kraju Basków, w Wielkiej Brytanii przede wszystkim okolic Bristol w Anglii i okolic Glasgow w Szkocji. Także we Włoszech ekonomia społeczna znacznie popularniejsza jest na północy niż na południu. Zainteresowanie ekonomią społeczną w UE przekłada się na budowanie systemowych mechanizmów wspierania jej na poziomie krajowym i wspólnotowym. Dla przykładu w roku 2002 rząd brytyjski przyjął odrębną strategię wsparcia przedsiębiorczości społecznej. Ma ona pomóc grupie około 55 tys. przedsiębiorstw społecznych, które obecnie funkcjonują w Wielkiej Brytanii, wytwarzając około 1% PKB. Strategię wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych przyjęła też w 2007 roku Szkocja. W wielu krajach UE również wewnątrz struktur rządowych istnieją dedykowane specjalnie ekonomii społecznej agendy. Tak jest m.in. w Irlandii, Wielkiej Brytanii, Belgii, Hiszpanii i Francji. Także

w Polsce trwają prace nad przygotowaniem takiej właśnie – długofalowej polityki na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Jej przyjęcie spodziewane jest w 2010r.

Na poziomie UE wsparcie dla ekonomii społecznej stanowić miał program Equal. Między innymi dzięki niemu ekonomia społeczna nabiera ponadnarodowego charakteru, choć sam proces łączyć też należy z efektami specyficznym rozumianej globalizacji. Coraz częściej możemy np. nabywać produkty i usługi wytwarzane w innych krajach – np. w ramach tzw. Sprawiedliwego Handlu. Ostatnio umożliwiono też tworzenie podmiotów o charakterze ponadnarodowym (np. spółdzielnia europejska). Coraz częściej mamy również do czynienia z więzami kooperacyjnymi samych podmiotów ekonomii społecznej (w postaci sieci wymiany doświadczeń, ale także wspólnych przedsięwzięć ekonomicznych). W ten sposób nie tylko debata na temat przedsiębiorstw społecznych, ale i sama działalność ekonomii społecznej weszła na poziom międzynarodowy.

5. Ekonomia społeczna w Polsce

Nie jest łatwo ustalić precyzyjnie, jaka jest liczba przedsiębiorstw społecznych w Polsce. Oczywiście wiele zależy od przyjętych w tej sprawie kryteriów. Nie istnieje obecnie w Polsce prawnie wyodrębniona kategoria przedsiębiorstw społecznych. Istnieją wszakże specyficzne podmioty będące *de facto* takimi właśnie przedsiębiorstwami (obecnie toczą się prace nad Ustawą o przedsiębiorczości społecznej) . Gdzie ich szukać? Ogólnie można przyjąć, że procesy tworzenia przedsiębiorstw ekonomii społecznej da się podzielić na dwie zasadnicze grupy. Powstają one albo w wyniku różnorodnych zmian istniejących już instytucji (migracje) albo poprzez powoływanie instytucji zupełnie nowych – tworzonych od początku jako przedsiębiorstwa społeczne.

W sumie możemy mówić o trzech podstawowych typach przedsiębiorstw społecznych:

a. Instytucje tzw. „starej” ekonomii społecznej

Chodzi w szczególności o spółdzielnie, które włączają się w dostarczanie dóbr wykraczających poza zaspokajanie potrzeb i interesów własnych członków; to ważny element ekonomii społecznej. Wg danych GUS w Polsce zarejestrowanych jest nieco ponad 18 tys. spółdzielni. Część z nich jednak w praktyce nie prowadzi działalności. Wg informacji Krajowej Rady Spółdzielczej, liczbę aktywnych spółdzielni w Polsce można szacować na ok. 12 tys. podmiotów. Spółdzielnie tworzą bardzo zróżnicowane środowisko. Najwięcej jest spółdzielni mieszkaniowych (5 tys.), spółdzielni pracy (1,3 tys.), Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych (1,1 tys.) i innych spółdzielni rolniczych (2,5 tys.), nieco mniej banków spółdzielczych oraz Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych (ok. 800, w tym 118 SKOK). Na przełomie lat 80. i 90. liczba spółdzielni wzrastała, jednak od połowy lat 90.

liczba spółdzielni zaczęła systematycznie spadać. Spadek ten trwa nadal, choć nie jest już tak gwałtowny.

b. Instytucje „trzeciego sektora”

Wśród organizacji pozarządowych są takie, które w swoich działaniach używają instrumentów ekonomicznych do realizacji celów społecznych (niekoniecznie związanych z zatrudnieniem grup defaworyzowanych). Dotyczy to około 1/5 organizacji i łącznie generuje istotną część dochodów całości sektora. Nie zmienia to faktu, że dla większości organizacji dochody tego rodzaju są znikomą częścią ich całociowego budżetu. Ledwie 5% organizacji ze źródeł tych uzyskuje więcej niż 50% rocznego dochodu. Oczywiście nie wszystkie organizacje pozarządowe są przedsiębiorstwami społecznymi. W zależności od ostrości zastosowanych kryteriów (np. udziału dochodów z działalności ekonomicznej, zatrudniania stałego personelu) odsetek przedsiębiorców społecznych w środowisku tradycyjnie rozumianego trzeciego sektora (a zatem głównie stowarzyszeń i fundacji) szacować można na 4 do 9%. Można powiedzieć, że sektor pozarządowy ekonomizuje się dość powoli. Jednak wzięwszy pod uwagę ogólną liczbę fundacji i stowarzyszeń, jest to pokaźny liczbowo zbiór (do 4 tys. instytucji) i być może z tego punktu widzenia najbardziej obiecujący, jeśli chodzi o zwiększenie skali działań przedsiębiorczości społecznej w Polsce.

c. Nowe instytucje „ekonomii społecznej”

Spółdzielnie socjalne

Najbardziej chyba charakterystyczne są w tym względzie spółdzielnie socjalne. Są one formą prawną mającą umożliwić jej członkom (zasadniczo tylko osobom wykluczonym społecznie i dotkniętym przez los – bezrobotnym, niepełnosprawnym, uzależnionym itp.) powrót do uregulowanego życia społecznego i rynku pracy. Spółdzielnia socjalna, jako rodzaj spółdzielni pracy, opiera się na zasadzie osobistego świadczenia pracy przez jej członków. Spółdzielnie socjalne działają w bardzo różnych sektorach (np. budowlanym, gastronomicznym, ochronie środowiska, turystyce). Jednak skazane są na duże ryzyko z uwagi zarówno na skład członkowski, jak i brak mechanizmów wspomagających funkcjonowanie, w tym podwyższanie jakości usług, działania adaptacyjne, dostęp do środków na inwestycje (najczęściej – a i to nie zawsze – mają jedynie pieniądze na tzw. rozruch). Wiele z nich nie jest w stanie obecnie obronić się na otwartym rynku. Istotną zmianę w funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych stanowi nowelizacja ustawy o spółdzielniach socjalnych. Najważniejsze punkty nowelizacji ustawy przewidują m.in. zmianę proporcji między osobami zagrożonymi wykluczeniem a pozostałymi członkami spółdzielni. Proporcja ta

może wynosić obecnie 50%. Zmiany umożliwiają też tworzenie spółdzielni socjalnych przez organizacje pozarządowe i samorządy.

Centra Integracji Społecznej i Zakłady Aktywności Zawodowej

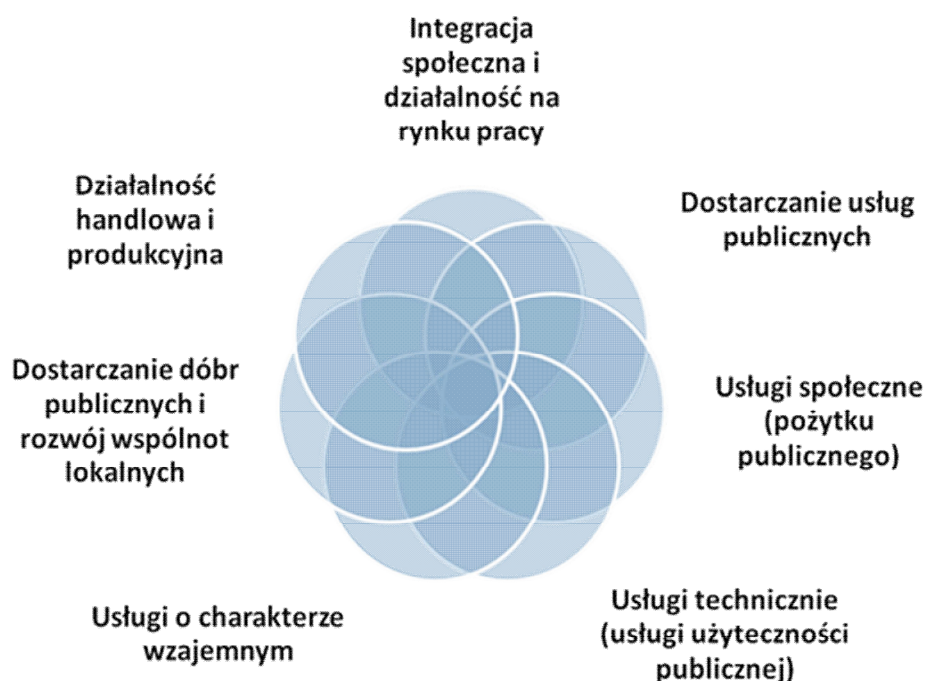
Stworzono też całą grupę przedsięwzięć takich jak Centra Integracji Społecznej czy Zakłady Aktywności Zawodowej. Podmioty te mogą być tworzone przez sektor publiczny i instytucje niepubliczne. W sensie ścisłym w tym pierwszym przypadku (a zatem kiedy jest to instytucja prowadzona przez administrację) trudno jednak mówić o przynależności do sektora ekonomii społecznej. Przepisy powołujące do życia ZAZ stworzone zostały w 1997 roku. ZAZ to instytucja działająca w sferze zatrudnienia wspieranego i pomocy osobom niepełnosprawnym na rynku pracy. Biorąc pod uwagę czas, jaki minął od uchwalenia ustawy, takich zakładów powstało dotąd stosunkowo niewiele. ZAZ-om brakuje środków na inwestycje, ich działania często ogranicza biurokracja i wynikający z niej brak elastyczności działań (koniecznej przy pracy z różnymi rodzajami niepełnosprawności dotykającymi ich podopiecznych). Inną formą prawną są Centra Integracji Społecznej oraz Kluby Integracji Społecznej. Powołane zostały do życia przepisami ustawy o zatrudnieniu socjalnym w 2003 roku. Zgodnie z założeniami mają one przygotowywać osoby zagrożone wykluczeniem do wejścia na otwarty rynek pracy przez zatrudnienie lub założenie spółdzielni socjalnej. Same w sobie CIS nie miały być przedsiębiorstwami, choć nie oznacza to, że nie mogą prowadzić działalności gospodarczej (obecnie robi to ok. 36%). W założeniu te formy działalności mogą być powoływane zarówno przez instytucje publiczne, jak i prywatne, jednak najczęściej ich założycielami są władze lokalne lub instytucje administracji publicznej działające w sferze pomocy społecznej.

Typy instytucji	Przybliżona liczba instytucji	Liczba zatrudnionych (w przeliczeniu na pełne etaty)	Liczba członków
Stowarzyszenia i fundacje	75 000	ok. 65 000	9-10 000 000
Organizacje samorządu gospodarczego	5 500	33 000	1 100 000
Spółdzielnie	12 800	490 000	ok. 10-11 000 000
Z tego: spółdzielnie inwalidów	350	55 000	30 000
Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych	9	500	?
Spółdzielnie socjalne	140		Ok. 1000
Zakłady Aktywności Zawodowej	48	1700	-
Centra Integracji Społecznej	55	500+?	-

Typy instytucji	Przybliżona liczba instytucji	Liczba zatrudnionych (w przeliczeniu na pełne etaty)	Liczba członków
Kluby Integracji Społecznej	300		-
Ogółem	ok. 94 000	ok. 600 000	ok.16-17 mln

6. Kompetencje podmiotów ekonomii społecznej

Przedsiębiorstwa społeczne (rozumiane tu szeroko, bez względu na formę prawną) mogą pełnić bardzo różnorodne funkcje. Poniżej wymieniono jedynie przykłady kompetencji, jakimi dysponują przedsiębiorstwa społeczne.

Integracyjne usługi rynku pracy

Najczęściej przywoływane w kontekście przedsiębiorstw społecznych (czasem wręcz niesłusznie do niej redukowane) są kompetencje w dziedzinie działań prozatrudnieniowych. Mogą one mieć bardzo różnorodne formy. Dla wszystkich celem jest albo podniesienie szans na rynku pracy (od informacji, szkoleń i doradztwa poczynając, aż po bardzo zaawansowane i spersonalizowane formy wsparcia, np. takie jak *job coaching*), albo faktyczne zatrudnianie osób w formach tymczasowych lub stałych. Rynek pracy w Polsce podlega gwałtownym zmianom. Jeszcze do niedawna, spadał poziom ogólnego bezrobocia. Obecnie w dobie

kryzysu sytuacja zmieniała się na gorsze. Zarówno jednak wtedy, jak i obecnie poza rynkiem pracy pozostają bardzo liczne grupy osób, które nie są w stanie samodzielnie odnaleźć się na nim. To im w pierwszej kolejności potrzebne są przedsiębiorstwa społeczne. Wspomagają one zatrudnienie specyficznych grup osób, np. osób młodych (w tym opuszczających domy dziecka), osób, które starają się godzić pracę z opieką nad dziećmi lub innymi osobami zależnymi (np. chorującymi członkami rodziny), osób po 50. roku życia, a nawet seniorów, którzy często nie chcą zaniechać aktywności zawodowej i społecznej. Dotyczy to jednak w szczególności osób, które z powodu obiektywnie niższej wydajności pracy nie są w stanie konkurować na otwartym rynku (chodzi tu m.in. o osoby o różnym stopniu niepełnosprawności). Spowodowanie, aby zostały zatrudnione, i utrzymanie ich w pracy wymaga wsparcia. Kompetencje przedsiębiorstw społecznych są tu nieocenione. Umiejętność i gotowość do zindywidualizowanej, całościowej pomocy podopiecznym odróżnia w dużej mierze przedsiębiorstwa społeczne (i szerzej – organizacje pozarządowe) od wielu innych instytucji świadczących usługi na rynku pracy – w tym, w szczególności, od instytucji czysto komercyjnych. Orientacja na misję i rzeczywista intencja trwałego rozwiązywania problemów daje im olbrzymią przewagę w tego rodzaju działaniach.

Dostarczanie usług publicznych

Przedsiębiorstwa społeczne działają w bardzo wielu sektorach. Przede wszystkim jest to jednak szeroko rozumiany sektor usług. Chodzi o usługi skierowane na otwarty rynek, usługi wzajemne, ale także usługi o charakterze publicznym. Fakt dostarczania usług o charakterze publicznym jest czymś nowym w stosunku do tradycyjnej ekonomii społecznej (w szczególności działających od wielu lat spółdzielni) i czasem nazywany z tego powodu „nową” ekonomią społeczną. Usługi publiczne mogą mieć bardzo różny charakter, ale przynajmniej dwie ich grupy (usługi społeczne oraz usługi techniczne) są szczególnie ważne dla przedsiębiorczości społecznej.

Usługi społeczne (pożytku publicznego) – mogą to być usługi edukacyjne, np. prowadzenie przedszkola czy szkoły, ale także różne formy kształcenia ustawicznego oraz edukacji nieformalnej. Przedsiębiorstwa społeczne mają też szczególnie duży potencjał, jeśli chodzi o działania w obszarze szeroko rozumianych usług socjalnych – są to zarówno te usługi, które nie konkurują na rynku (np. schroniska dla bezdomnych), ale i te, w których konkurencja taka się pojawia (chodzi o konkurowanie zarówno o środki publiczne, jak i o samych konsumentów), np. usługi opiekuńcze świadczone w domu oraz prowadzenie różnego rodzaju instytucji opiekuńczych. Pokrewne temu są działania w obszarze szeroko rozumianej służby zdrowia. Mowa tu przede wszystkim o personelu pomocniczym, który byłby w stanie odciążać wykwalifikowany personel – lekarzy

i pielęgniarce. Specyficzną grupę usług tworzą też działania na rynku usług pracy, tj. informacja, pośrednictwo, szkolenia, staże etc.

Usługi techniczne (usługi użyteczności publicznej) – to drugi istotny obszar działań przedsiębiorstw społecznych. Mogą one dotyczyć np. utrzymywania zielni miejskiej i innych prac porządkowych dotyczących mienia publicznego. Pokrewne temu są usługi związane ze zbieraniem odpadów i ich utylizacją.

Usługi o charakterze wzajemnym

Mogą to być zarówno przedsięwzięcia działające w obszarze rynku i konkurencyjne właśnie ze względu na swój wzajemnościowy charakter, np. ubezpieczenie wzajemne (TUW-y), usługi zdrowotno-opiekuńcze, spółdzielnie telefoniczne etc., albo też „alternatywne” mechanizmy wymiany, np. Banki Czasu, LETS-y czy systemy barterowe. Wzajemność jest – obok solidarności – podstawowym filarem ekonomii społecznej i może oznaczać ograniczoną formę redystrybucji zysku (niekoniecznie w formie pieniężnej). Wzajemność, jako specyficzna kompetencja przedsiębiorstw społecznych w wielu wypadkach generuje również wartość dodaną przedsięwzięcia i prowadzi do maksymalizacji zysku społecznego.

Usługi na otwartym rynku

Na koniec wymienić trzeba przykłady usług kierowanych po prostu na otwarty rynek (dotyczy to w szczególności tradycyjnych spółdzielni). Szczególnie interesujące są jednak działania przedsiębiorstw (w tym szczególnie spółdzielni socjalnych i niektórych organizacji pozarządowych), które dostarczając takich właśnie usług dają jednocześnie pracę specyficznym „trudno zatrudnialnym” grupom osób. Wśród tego rodzaju usług w szczególności wymienić trzeba usługi budowlano-remontowe, usługi turystyczne, hotelarskie, usługi w dziedzinie sprzętania czy ochrony mienia, usługi gastronomiczne (np. catering), a także usługi w dziedzinie informatycznej i różnych form telepracy.

Dostarczanie dóbr publicznych i rozwój wspólnot lokalnych

Sektor przedsiębiorstw społecznych ma specjalne kompetencje w wytwarzaniu dóbr publicznych, czyli takich, z których korzystać mogą wszyscy – i nie muszą o nie konkurować. W szczególności dotyczy to działań w sferze ochrony środowiska, ochrony lokalnych tradycji, bezpieczeństwa publicznego, czyli obszarów, które mają olbrzymi wpływ na ogólną jakość życia mieszkańców. Przedsiębiorstwa społeczne mogą też okazać się przydatne w działaniach dotyczących szeroko rozumianej ochrony zabytków i dóbr kultury. Mogą zarówno dbać o utrzymanie zabytków, jak i same prowadzić różnego rodzaju instytucje kultury, np. teatr, muzeum, bibliotekę miejską. Ważnym elementem ekonomii społecznej są też zadania w zakresie ekologii, i to w wielu obszarach – od działań na rzecz

bioróżnorodności, rozwoju obszarów o ograniczonych możliwościach inwestycyjnych (obszary chronione), po poszukiwanie nowatorskich rozwiązań dotyczących m.in. odnawialnych źródeł energii. W sytuacji, gdy coraz większe znaczenie ma rozwój w oparciu o zasoby własne (kapitał ludzki i kapitał społeczny) praca na rzecz szeroko rozumianego rozwoju społeczności lokalnych staje się jedną z podstawowych form działalności gospodarczej, gdzie zysk liczony jest przede wszystkim w efektach odczuwalnych przez całą wspólnotę. Formy te są szczególnie użyteczne przy rewitalizacji czy szerzej rozumianej aktywizacji lokalnej.

Działalność handlowa i produkcyjna

Działalność handlowa przedsiębiorstw społecznych może dotyczyć zarówno dóbr wytwarzanych przez same przedsiębiorstwa społeczne, jak i pośrednictwa w sprzedaży dóbr wytworzonych przez innych (np. towarów w ramach tzw. sprawiedliwego handlu lub też towarów uzyskanych z różnego rodzaju darowizn krajowych lub zagranicznych), z której dochód przeznaczany jest na cele społeczne. Przedsiębiorstwa społeczne mogą też podejmować działalność produkcyjną. Teoretycznie może to dotyczyć każdej dziedziny (wystarczy wspomnieć o działaniach tradycyjnych spółdzielni produkcyjnych, rzemieślniczych, rolniczych itd.), szczególne jednak miejsce zajmują tu przedsiębiorstwa zatrudniające specyficzne kategorie osób „trudno zatrudnialnych”. W tym przypadku chodzi szczególnie o te rodzaje produkcji, które z różnych powodów należą do kategorii produkcji „pracochłonnej”, niekoniecznie technologicznie zaawansowanej. Dotyczy to zatem dziedzin takich, jak np. produkcja mebli, szycie i naprawa odzieży, produkcja różnego rodzaju gadżetów, a także różnych form rękodzieła (w szczególności artystycznego). Szczególną grupę stanowi produkcja żywności – zwłaszcza żywności specyficznej, a zatem albo produktów regionalnych, albo żywności ekologicznej (organicznej, tzw. zdrowej żywności). Jednak działalność gospodarcza podmiotów ekonomii społecznej i ich konkurencyjność na rynku nie wynika jedynie z możliwości otrzymywania dotacji, subwencji i ulg podatkowych. Atutem ekonomii społecznej jest obniżanie kosztów transakcyjnych, które dzięki wzajemnemu zaufaniu i współpracy pozwalają obniżyć koszty działalności gospodarczej, co stanowi dla przedsiębiorstw społecznych szansę stania się równoprawnymi podmiotami gry rynkowej.

Wymienione wyżej kompetencje mają charakter przykładowy. W Polskich warunkach ciągle jeszcze skala przedsięwzięć ekonomii społecznej nie jest szczególnie imponująca, ale trzeba brać poprawkę na to, że są to dopiero początki. Ekonomia społeczna jest przestrzenią społecznej energii i innowacji i trzeba mieć, że dzięki temu będzie się ona rozwijać.

Od autora:

Przedstawione tu opracowanie w dużej mierze bazuje na moich wcześniejszych publikacjach dotyczących ekonomii społecznej. W ostatnich ostatnim czasie napisałem ich dużo i zachowują one, w moim przekonaniu, swoją aktualność. Na potrzeby niniejszego opracowanie starałem się wybrać to, co wydaje mi się stanowić esencję tego, co wiem o ekonomii społecznej. Więcej opracowań można uzyskać pod adresem www.ekonomiaspoleczna.pl

7. O PROJEKCIE

Projekt „Zachodniopomorskie Centrum Wspierania Procesów Ekonomii Społecznej” realizowany jest w ramach działania 7.2.2 PO KL przez:

- **Wyższą Szkołę Pedagogiczną Towarzystwa Wiedzy Powszechnej** Wydział w Szczecinie,
- **Stowarzyszenie Czas Przestrzeń Tożsamość**

przy wsparciu

- **Fundacji Rozwoju Inicjatyw Społecznych**
- **Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego sp. z o. o.**

Celem projektu jest:

1. Propagowanie wiedzy związanej z Ekonomią Społeczną (ES) poprzez wsparcie szkoleniowo-doradcze;
2. Popularyzacja idei partnerstwa na rzecz rozwoju lokalnego;
3. Wspieranie i promocja sektora ES: Organizacja regionalnych targów ES, opracowanie i wydanie Kwartalnika Ekonomii Społecznej Pomorza Zachodniego;
4. Utworzenie sieci Punktów Integracyjnych na terenie woj. Zachodniopomorskiego (w Policach, Szczecinku i Świdwinie);
5. Integracja i wzmacnianie aktywności środowisk zainteresowanych budowaniem sektora ES;
6. Powstanie najważniejszego ośrodka aktywnie podejmującego dyskusję nad teoretycznymi i praktycznymi wyzwaniami ES.

W ramach projektu uzyskają Państwo **kompleksowe wsparcie w zakresie wykorzystania instrumentów ekonomii społecznej i tworzenia podmiotów ekonomii społecznej.**

Więcej informacji na www.spolecznaekonomia.org.pl

8. O REALIZATORACH PROJEKTU

Lider projektu - Wydział Zamiejscowy Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie

Wyższa Szkoła
Pedagogiczna TWP
w Warszawie
Wydział Zamiejscowy
w Szczecinie

Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie rozpoczęła swoją działalność na terenie Szczecina w 1994 r. Powstał wtedy Instytut Pedagogiki. W wyniku ciągłego zainteresowania Uczelnią w regionie zachodniopomorskim, w październiku 2001 roku rozpoczął działalność Instytut Politologii. Od 2004 r. na bazie Instytutu Pedagogiki i Instytutu Politologii powstał Wydział Zamiejscowy w Szczecinie.

Wydział Zamiejscowy w Szczecinie od 1997 roku wynajmuje w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 7 w Szczecinie przy ul. Unisławy 26 pomieszczenia dydaktyczne i administracyjne oraz bibliotekę z czytelnią. Wynajem części w/w budynku stanowi nowoczesną bazę lokalową do zapewnienia optymalnych warunków dla realizacji procesu kształcenia studentów na poziomie europejskim.

W 2004 r. Wydział otrzymał **pozytywną ocenę** - akredytację - Państwowej Komisji Akredytacyjnej, co jest potwierdzeniem wysokiego i zgodnego ze standardami nauczania poziomu kształcenia. Gwarantujemy wysoki poziom kształcenia dzięki pracownikom naukowo-dydaktycznym legitymującym się dużym i znaczącym dorobkiem naukowym i dydaktycznym.

Kształcenie odbywa się systemem studiów niestacjonarnych I stopnia na kierunkach **Pedagogika i Politologia**.

W Wydziale działa prężnie **Samorząd Studencki**, który współuczestniczy we wszystkich ważniejszych przedsięwzięciach podejmowanych na Wydziale. Zgodnie z Ustawą o Szkolnictwie Wyższym studenci naszego Wydziału mają możliwość ubiegania się o stypendia socjalne i zapomogi oraz studenci, którzy osiągają wysokie wyniki w nauce otrzymują stypendia naukowe.

Wydział posiada nowocześnie urządzoną **bibliotekę** oraz czytelnię, które również wyposażone są w stanowiska komputerowe dla studentów szerokopasmowym dostępem do Internetu. W chwili obecnej stan księgozbioru liczy ok. **7 500** woluminów oraz 25 tytułów czasopism

Wydział Zamiejscowy

w Szczecinie

ul. Unisławy 26

tel. (0-91) 422 51 32

tel. (0-91) 422 51 66

tel./fax (0-91) 422 51 22

e-mail:szczecin@wsptwp.eu

http://www.wsptwp.eu/n/szczecin/o_wydziale

Stowarzyszenie Czas Przestrzeń Tożsamość (CPT)

Historia:

Stowarzyszenie powstało w 2004 roku z inicjatywy artystów, regionalistów i specjalistów rozwoju lokalnego i regionalnego. W okresie 2004-2008 Stowarzyszenie realizowało wiele projektów kulturalnych i społecznych, w tym związanych z aktywizacją społeczności lokalnej i integracją społeczną.

W 2008 r., wraz z powstaniem i wynajęciem Biura Projektów Stowarzyszenia, rozwój instytucjonalny uległ intensyfikacji. Zwiększono liczbę realizowanych projektów (5 w ramach PO KL, 1 w ramach Projektów Systemowych IW EQUAL), wzmocniono kadry (między innymi poprzez zatrudnienie stałego personelu płatnego). Od 2008 r. Stowarzyszenie CPT zgromadziło sprzęt komputerowy, zakupiło software w ramach programu Technologie dla NON profit) oraz meble biurowe.

Działania Stowarzyszenia:

Stowarzyszenie działa w wielu dziedzinach, powiązanych z definiowaniem kulturowej i społecznej przestrzeni pogranicza:

1. Dziedzina ekonomii społecznej

Stowarzyszenie jest jednym z najważniejszych podmiotów wspierających ekonomię społeczną na terenie województwa zachodniopomorskiego. Zespół Projektowy Stowarzyszenia składa się z osób, które od wielu lat wykonywały działania związane z „nową ekonomią społeczną” i integracją społeczno-zawodową w samorządach, organizacjach pozarządowych i jednostkach badawczo-naukowych.

CPT podejmuje wiele przedsięwzięć z dziedziny ekonomii społecznej.

We współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiczną Towarzystwa Wiedzy Powszechniej Stowarzyszenie realizuje największy projekt promocyjny w zakresie ekonomii społecznej w regionie – Zachodniopomorskie Centrum Rozwoju Procesów Ekonomii Społecznej (finansowany w ramach PO KL 7.2.2). W ramach projektu realizowane jest doradztwo, szkolenia, promocja i informacja ekonomii społecznej, a także wsparcie dla instytucji, które zamierzają przedstawić swoje doświadczenia w trakcie targów i innych imprez w całym województwie.

Wspólnie z Powiatem Polickim, CPT stworzyło projekt na rzecz powstania Regionalnego Inkubatora Ekonomii Społecznej w Policach (także PO KL 7.2.2 – planowana kwota dofinansowania ponad 2 500 000 zł). Projekt został bardzo wysoko oceniony przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie i otrzymał dofinansowanie; obecnie trwa procedura podpisania umowy.

Projekt zakłada m.in. remont budynku i inkubowanie 10 nowopowstałych podmiotów ekonomii społecznej (spółdzielni socjalnych, organizacji pozarządowych itp.); szczególne wsparcie kierowane będzie do osób niepełnosprawnych.

CPT zorganizowało Regionalne Targi Ekonomii Społecznej w Nowym Warpnie, podczas których odbył się II Ogólnopolski Przegląd Filmów Społecznych Uda się pod patronatem Ministra Rozwoju Regionalnego.

Stowarzyszenie Prowadzi trzy powiatowe Punkty Integracji i Ekonomii Społecznej, a także jest inicjatorem powstania paktu na rzecz ekonomii społecznej w województwie zachodniopomorskim. Wspólnie z Gazetą Wyborczą przygotowuje regionalną wkładkę nt. ekonomii społecznej, a z Polskim Radiem Szczecin - audycje radiowe nt. ekonomii społecznej. Obecnie CPT animuje powstanie regionalnego paktu na rzecz ekonomii społecznej.

W ramach projektu systemowego Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie „Z korzyścią dla regionu. Rozwój ekonomii społecznej” CPT prowadzi lokalny ośrodek ekonomii społecznej w Świdwinie.

2. Dziedzina artystyczna i tożsamościowa

Stowarzyszenie zorganizowało wiele otwartych publicznych wystaw krajowych i zagranicznych (we współpracy z Miastem Szczecin i Gazetą Wyborczą) –m. in. Ciągłe widzę ich Twarze. Ofiary grudnia 1970, Matki Solidarności; opublikowało 11 książek w ramach dwóch serii: czas przestrzeń tożsamość (polsko-niemieckie monografie o zachodniopomorskich miejscowościach m. in. Jasienica, Stolec Rzędziny Łęgi, Nowe Warpno, Swobnica, Wały Chrobrego) oraz rozpoczęło drugą serię wydawniczą Na pograniczu – pierwszy tomik: A ty zostaniesz ze mną (problematyka niemieckich autochtonów na Pomorzu Zachodnim).

CPT było organizatorem 14 debat publicznych z cyklu czas na debatę, m.in.

- 1945–1989 szczecińskie przełomy i ich uczestnicy – Muzeum Przełomów jako miejsce spotkań z historią;
- Żegnaj Polsko – prawo wyboru (13 grudnia);
- Niech żyje sztuka niezależna. Tylko za co?;
- Czy Szczecin przegrał Sierpień z udziałem m.in. Zbigniewa Bujaka, Bogdana Lisa, Andrzeja Milczanowskiego;
- Czy Solidarność była tylko rewolucją mężczyzn?;
- Rzecz o ekonomii społecznej.

Do działań Stowarzyszenia należy także zgłoszenie 5 honorowych obywateli miasta Szczecina (ojca Huberta Czumy SJ, prof. W. Bartoszewskiego, prof. A. Wolszczana, prof. G. Labudy oraz prezydenta Lecha Wałęsy).

Stowarzyszenie CPT prowadzi działania aktywizujące dzieci i młodzież w obszarach artystycznych, a także realizuje projekt Drzewka Pamięci – upamiętnienie zasłużonych osób dla Szczecina poprzez sadzenie dębów na cmentarzu centralnym. Sztuka Otwarta – prezentacje szczecińskich artystów.

CPT prowadzi wspólnie z IJGD polsko-niemiecki program wolontariacki Chatka Młodego Konserwatora.

Najważniejsze osiągnięcia: otrzymanie nagrody Szczupaka dla najaktywniejszego NGO w Szczecinie, oraz – w dniu 5-lecia powstania CPT - otrzymanie przez Lecha Wałęsę Honorowego Obywatelstwa Szczecina.

3. Dziedzina rozwoju lokalnego

Stowarzyszenie realizuje wiele działań prorozwojowych na terenie sołectwa Brzózki i gminy Nowe Warpno (najbiedniejszej gminy powiatu polickiego), w tym: stworzenie wioski Tematycznej w Brzózkach oraz lokalnej grupy liderów, wsparcie samorządu lokalnego wypracowanie elementów porozumienia i partnerstwa lokalnego (największy sukces: usamodzielnienie grupy poprzez założenie własnej fundacji);

4. Badania i opracowania strategiczne

CPT wykonuje badania lokalnego rynku pracy, badania ewaluacyjne (w tym np. badanie Funduszu Małych Projektów Interreg III A na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego), przyczyniło się do wypracowania strategii w zakresie rynku pracy dla Nowego Warpna.

Realizowane obecnie projekty:

- „Uda się - na dobry początek” - Działanie 7.3 PO KL (Nowe Warpno);
- „Zostań Artystą” - Działanie 9.5 PO KL (Nowe Warpno);
„Czas na Brzózki” - IW EQUAL w ramach projektu systemowego „Upowszechnianie dobrych praktyk IW EQUAL na terenach wiejskich”;
- „Zachodniopomorskie Centrum Wspierania Procesów Ekonomii Społecznej” Działanie 7.2.2 PO KL (partner);

- Centrum Badań nad Pomorzem Zachodnim Działanie 8.1.2 PO KL (partner);
- Regionalny Inkubator Ekonomii Społecznej w Policach Działanie 7.2.2 POKL (partner) (największy regionalny projekt wspierania ekonomii społecznej);
- Monografia Wałów Chrobrego – Miasto Szczecin i Fundacja Współpracy Polsko Niemieckiej;
- badanie ewaluacyjne polskiej części Funduszu Małych Projektów Interreg III a – na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego

Stowarzyszenie Czas Przestrzeń Tożsamość

ul. Lenartowicza 3-4, 71-445 Szczecin

fax +48 918522595

e-mail: biuro@cpt.org.pl

www: <http://www.cpt.org.pl/>

www: www.owes.org.pl

Biuro projektów CPT

Plac Jana Kilińskiego 3

70-965 Szczecin

PARTNERZY WSPIERAJĄCY:

Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Sp. z o.o.

tel. +48 91 350 70 90, fax: +48 91 350 70 91

www.crsg.pl | biuro@crsg.pl

Plac Jana Kilińskiego 3

70-965 Szczecin

Fundacja Rozwoju Inicjatyw Społecznych

70-965 Szczecin, ul. Jana Kilińskiego 3/202